

12. Bölüm

Özel Durumu Olan Çocukların Eğitimi

Dr. Öğr. Üyesi Türkan KADİROĞLU¹

GİRİŞ

Herkes gibi özel durumu olan çocuklarda eğitim hakkına sahiptir. Özel durumu olan çocukların bireysel farklılıklarının niteliği ya da niceliğine bakılmaksızın, normal gelişim gösterdiği kabul edilen çocuklar gibi uygun ortamlarda ve uygun tekniklerle eğitim görme hakkı yadsınamaz bir gerçektir. Özel durumu olan çocuklar, ancak eğitim hakkına ulaşırsa, toplumla bütünleşmeye başlar ve kendi gereksinimlerini bağımsız olarak karşılama fırsatını elde eder [1, 3].

Eğitim hakkı hem ulusal hem de uluslararası yasal düzenlemelerle garanti altına alınmış, evrensel insan haklarının ayrılmaz bir parçası olmuştur [2]. “İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi (1948), Birleşmiş Milletler (BM) Çocuk Haklarına dair Sözleşme (1989), BM Avrupa Sosyal Şartı (1961;1996) ve BM Engelli Haklarına İlişkin Sözleşme (2006)” de bütün çocukların eğitim haklarında cinsiyet, dil, din ve ırk ayrımı yapılmaksızın güvence altına alınması gerekliliği belirlenmiştir [3].

Son yıllarda, 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi’nde (2015) özel durumu olan çocukların yaşam boyu öğrenme fırsatlarına erişebilmesi gerekliliği kabul edilmiştir. Ayrıca, Birleşmiş Milletler’in SAMOA “The Small Island Developing States Accelerated Modalities of Action” (2014) Eylem Modeli’nde yüksek kaliteli eğitim ve öğretim sağlamanın önemine değinilmiştir. Bu model, okullarda özel durumu olan çocuklar için fırsatlar oluşturma ve eğitime yapılan yatırımın artırılması çağrısında bulunmuştur [2].

¹ Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD.
turkankadiroglu@gmail.com

SONUÇ

Dünyada ve Türkiye’de, özel durumu olan çocukların eğitimi konusunda birçok gelişme yaşanmıştır. Son yarım yüzyılda hız kazanan özel eğitim ile ilgili çabalar ve yasal düzenlemeler, özel eğitime ihtiyacı olan çocukların eğitim haklarını güvence altına almaya çalışmaktadır.

Özel eğitimde, kaynaştırma/bütünleştirme (kapsayıcı) programları dâhilinde, bireyselleştirilmiş eğitim programları ve bireyselleştirilmiş aile hizmet planlarının önemi ortaya çıkmaktadır. Özel eğitimde özel durumu olan çocuğa ne kadar erken ulaşırsa o kadar iyi sonuç alınmaktadır.

Özel durumu olan çocukların çoğunun okul dışında olduğu, okuldan mezun olma oranlarının düşük olduğu ve eğitim için birçok engelle karşılaştığı belirtilmektedir. Bu öğrenciler bazen maddi bazen de çevresel engellerden dolayı okula gitmeyi bırakmaktadır.

KAYNAKLAR

1. Akçamete G. (2017). Özel gereksinimi olan bireyler. İçinde: Özel Eğitim ve Kaynaştırma. (ed.), Şahbaz, Ü. 1. Baskı, Ankara, Anı yayıncılık.
2. Disability and Development Report Realizing the Sustainable Development Goals by, for and with persons with disabilities (2018).
3. Sart, H.Z., Barış, S., Sarıuşık, Y., Düşkün, Y. (2016). Engeli olan çocukların Türkiye’de eğitime erişimi: Durum analizi ve öneriler. İstanbul, İmak Ofset Basım Yayıncılık.
4. Burcu, E. (2015). Engellilik Sosyolojisi. 1. Baskı, Ankara, Anı Yayıncılık.
5. Arı, A., Kartal, S.M. (2017). Özel Eğitime Giriş. Konya, Eğitim Yayınevi.
6. Gök, C. (2017). Engelli Hakları El Kitabı, Ankara, Ergençder.
7. TÜİK. (2010). Özürlülerin Sorun ve Beklentileri Araştırması. [http://www.tuik.gov.tr/Ice-rikGetir.do?istab_id=244].
8. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. (2018). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180707-8.htm>
9. Ataman, A. (2012). Temel Eğitim Öğretmenleri için Kaynaştırma Uygulamaları ve Özel Eğitim. 1. Baskı, Ankara, Vize Yayıncılık.
10. Heward, W. L., Alber-Morgan, S. R. & Konrad, M. (2017). Exceptional children: An introduction to special education. 7th ed. Merrill, Pearson Education.
11. Cavkaytar, A. (2016). Özel eğitime gereksinim duyan çocuklar ve özel eğitim. (ed.) Diken İ.H., Özel Eğitime Gereksinim Duyan Öğrenciler ve Özel Eğitim. 13. Baskı, Ankara, Pegem Akademi.
12. Yıldırım, S.S., Durmuşoğlu, N. (2013). Erken Çocukluk Döneminde Özel Eğitim. 3. Baskı, Ankara, Maya Akademi.
13. T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2020). Engelli ve Yaşlı İstatistik Bülteni.
14. UNICEF Her Çocuk İçin. (2019). <https://www.unicef.org/turkey/bas%C4%B1n-b%C3%BCltlenleri/engeli-olan-%C3%A7ocuklar-i%C3%A7in-kapsay%C4%B1c%C4%B1-erken-%C3%A7ocukluk-e%C4%9Fitimi-projesi-90-okulda>
15. WHO Adolescent Health. (2019). https://www.who.int/maternal_child_adolescent/adolescence/en/
16. Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi. (2019). <https://istatistik.yok.gov.tr/>
17. YÖK Engelli Öğrenci Komisyonu. (2017). Engelsiz Eğitim Çalıştay Raporu.